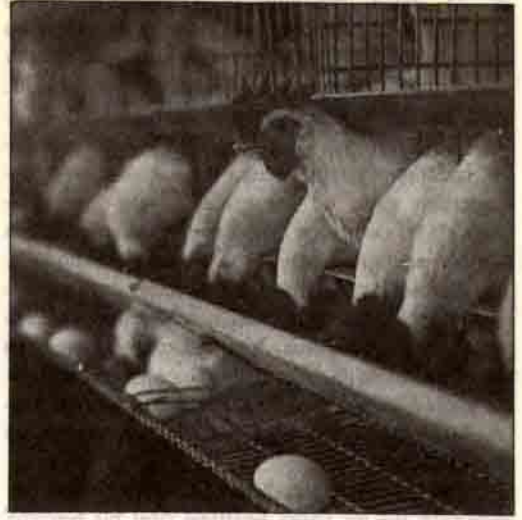

SÜPER PİLİÇLER

Vet. Dr. İlhan GÜRCAN

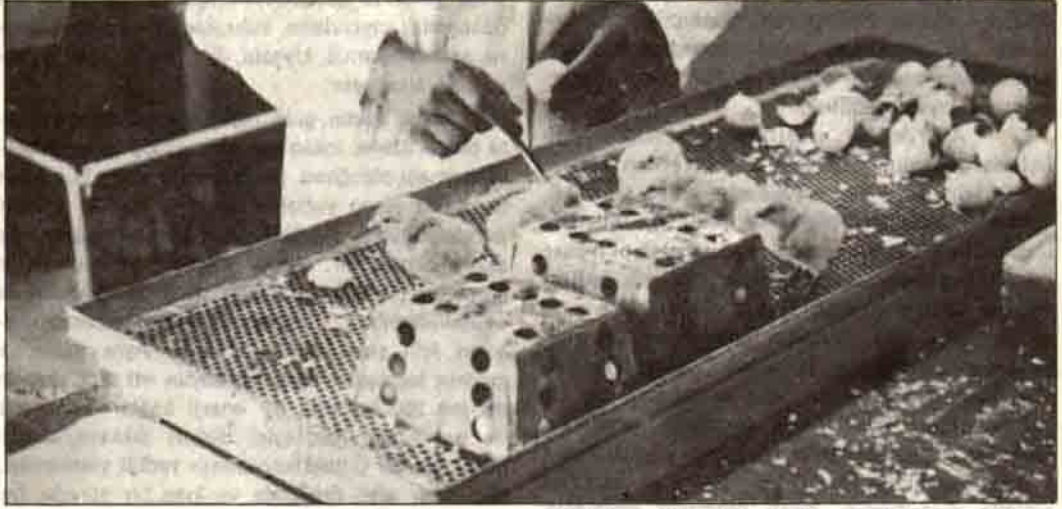

Yirminci yüzyılın sonlarına doğru başlayan "süper" tutkusuna en sonunda piliçler de katıldı. Yıllarca süren çalışma ve araştırmaların sonunda ortaya konan üstün verim gücüne sahip hibrid piliçler, özellikle yerli ırklarımıza bakarak, yemi çok ekonomik bir ölçüde et ve yumurta verimine çevirmekle "süperpiliç" ünvanına hak kazanmışlardır.

İleri ülkelerde, çeşitli ırk tavukların seleksiyon ve kombinasyon melezlemeleri ile elde olunan patentli hibrid piliçlerden etçi olanlar, 8 haftalık besi süresinde yaklaşık 2 kg. canlı ağırlığa ulaşabilmekte ve bu süre içinde sadece 4 kg. civarında yem tüketmektedirler. Etçi piliçlere "süper" vasfını kazandıran bu ekonomik gösterge, diğer çiftlik hayvanlarından oldukça yüksektir. Yani, etçi piliçlerin 1 kg. canlı ağırlık artışı için 2 kg. yem gereksinimi duymalarına karşın, bir besi sığırı 4,1 kg., bir besi domuzu 3,2 kg. ve bir besi koyunu ise 4,5 kg. yemle 1 kg. canlı ağırlık kazanabilmektedir. Şöyle de söyleyebiliriz: kuluçkadan çıkış ağırlığı 40 gram civarında olan bir etçi civciv (broiler), 8 haftalık besi sonunda 2 kg. canlı ağırlığa ulaşabiliyorsa, bu kısa süre içinde ilk ağırlığının 50 katına yükselebiliyor demektir. Yumurtacı (Layer) piliçlerde ise, 180 gram yeme karşın bir yumurta elde edildiği ve yıllık ortalama verimin 250 yumurtanın altına düşmediği gözlenmektedir. Bu rakam ve oranlar, yerli ırklarımızın verimleri ile kıyaslanamayacak kadar yüksek, yani "süper" dir. Hybro, Hubbard, Hiline, Ross, Golden Comet, Hisex, Babcock, Shaver vb. gibi bir hayli çoğalan etçi ve yumurtacı hibrid piliçler, parent-stock denilen anaçların ithali ile yurdumuza da getirilmiş bulunmaktadır. Bunun yanında, kimi araştırma enstitülerimizde verimli ve hastalıklara dayanıklı, kendimize özgü, hibrid hatların geliştirilip ortaya konması yolundaki çalışmalar sürdürülmektedir.

Eskiler şöyle dermiş: "İnsanlık bütün yap-

tıklarını ve başarılarını horoza borçludur; çünkü, insanları her sabah erkenden uyandırıp, işlerine yollayan horozdur." Şimdi ise şöyle deniyor: "Modern piliç, sahip olduğu bütün verim başarılarını insanoğluna borçludur. Çünkü insanoğlu dikkatli ve sabırlı bir seleksiyon ve melezleme denemeleri, daha bilinçli yemleme ve tavuk hastalıkları ile savaşım, gibi üç önemli etkeni başarılı bir şekilde denetim altına alarak, bir "süperpiliç" ortaya çıkarabilmiştir." Her ne kadar, süpermarketlerde satılan paket piliçler köy tavuğu kadar lezzetli değilse de, yukarıdaki rakamlardan da görüldüğü gibi, işin ekonomisi ve bir canlının verim becerisi dikkate alınacak olursa, bu olayın bir bilimsel ve teknolojik zafer olduğu rahatlıkla söylenebilir. Bu başarının ilk basamağında, mevcut tavuk ırkları arasından (Leghorn, Minorca, Ancona, Sussex, Cornish, Rhode-Island, New-Hampshire, Plymouth-Rock vb. yumurta veya et yönünden amaca en uygun anaç ve horoz hattının detaylı bir pedigrî araştırması ve deneyimler sonunda seçilip oluşturulması ve değişik ırk tavukların bir sistem içinde melezlenmeleri ile özellikleri sabitleştirilmiş grand-parent denilen büyük ebeveynlerin seçimi yer almaktadır. Genetik olarak, yumurta veya et verim yeteneği yüksek materyalin bir dizi seleksiyon ve değişik ırklar arası melezlemelerle ortaya konmasından sonra, bunların en uygun çevre koşullarında bilimsel olarak yemlenmeleri ve tavuk hastalıklarının aşısı ve ilaç uygulamaları ile denetim altına alınması, ikinci ve diğer basamakları oluşturmuştur. 1930'lu yıllarda tavuk yemlerine D vitamininden zengin olan balıkyağının katılması, piliçlerin güneş ışığı

ğına bağımlı kalmalarını ortadan kaldırmış ve böylece tavukçuluk büyük ve modern kümeslere ve hatta kümes içinde apartman tipi dizilmiş kafeslere aktarılmıştır. Bu durum ise, piliçlerin bakım, yemleme, havalandırma ve ışıklandırma başta olmak üzere, yaşanan ortam koşullarının devamlı gözetim altında bulundurulmasını ve sonucunda, onlardan en yüksek verimin alınmasını sağlamıştır. Étçil ve yumurtacı piliçlerde büyüme ve yumurta veriminin bu denli artışında rol oynayan önemli faktörlerden biri de, piliç yemlerine antibiyotik katılmasıdır. Piliç yemlerine belirli oranlara katılan antibiyotikler, her zaman olduğu gibi mikropların öldürülmesi için değil; fakat piliçlerin gelişme ve verimlerini artırmak amacıyla kullanılmaktadır.

ABD'de Ulusal Bilimler Akademisi'nin 1979 yılına ait bir raporunda, yemlerine antibiyotik katılan kasaplık piliçlerin (broiler) % 3 daha fazla canlı ağırlık kazandıkları, yumurtacı piliçlerin ise, yılda, % 4 daha fazla yumurta ürettikleri belirtilmiştir. Gerçekte bu rakamlar pek fazla görülmeyebilirse de tavukçuluk işletme sahipleri, kâr marjlarının oldukça dar olmasından yakınarak, piliç yemlerinde antibiyotik kullanmayı zorunlu görmekteyiz. Ancak anti-

Yukarıdaki görüntülerde modern tavukçulukta yumurta kontrolü, yumurta içi aşılama ve diğer kontrol çalışmaları sergilenmektedir.

biyotiklerin piliçlerde gelişme ve verimi nasıl olup da artırdığı konusu bilimsel olarak tam açıklığa çıkarılmış değildir.

Süperpiliçler üzerinde sürdürülen genetik yapıya ilişkin araştırmalarla, normal ırkta civ-civ veren; ama kendisi küçük yapıda bir tavuk hattı geliştirilmiştir. Anaçların yem tüketim maliyetleri bakımından bunun ekonomik önem taşıdığı bir gerçektir. Gene ABD'de, tavuklar üzerinde genetik araştırmalar yapan bilim adamlarına bakılırsa, yakın zamanda rekombinant DNA (deoksiribo nükleik asit) tekniğinin tavuklar üzerinde de uygulanması ile tavukçulukta kayıplara neden olan kimi hastalıklara karşı direnç ve bağışıklık gücünü geliştiren ıraların (genlerin) tavuğa aşılması mümkün olacaktır.

Süperpiliçler üzerindeki çalışmalardan bazıları da şöyle :

— ABD'de seleksiyon ve hatlar arası kombinasyonlarla geliştirilen yumurtacı bir hibrid

türün süperpiliçlerinin, her gün bir yumurta olmak üzere 448 gün süreyle yumurta verdikleri gözlenmiştir. Halbuki, ortalama verim kapasitesine sahip bir yumurtacı piliç, yılda toplam 90-100 gün yumurtlamayı keserek, 265-275 yumurta verimine ulaşmaktadır ki, bu miktar dahi bir yumurtacı piliçin vücut ağırlığının 17 katı demektir.

— Şimdiye kadar elde edilen en iri yumurtanın kısa çevresi 22.5 cm, uzun çevresi ise 30.5 cm. olarak ölçülmüştür. Süperpiliçin bu irilikteki bir yumurtayı nasıl yumurtlayabildiğini, bir kadının sancılar içinde iri bir çocuk doğurması ile kıyaslayabiliriz.

— ABD'de bir araştırma kurumundaki piliçlerin gözlerine deneysel olarak takılan kırmızı renkli kontak lensler sayesinde, kafes veya kümeslerde yoğun biçimde barındırılan piliçlerin birbirlerinin tüyünü yolma ve gagalayıp makat (anus) nahiyelerini parçalama gibi kanibalizm denilen vahşet durumu büyük ölçüde önlenmiştir. Bilindiği gibi, özellikle sıkışık bir ortamda bulundurulmuş piliçler, birbirlerini gagalayıp kan akıttıkları zaman, yaralı piliç üzerindeki kan diğer piliçlerin daha fazla gagalama arzularını kamçılar. Şayet piliçlerin gözlerine kırmızı renkli lens takılırsa, kanın kırmızı rengi kamufle edilmiş olacağından, hırslı piliçlerin gagalama arzuları frenlenecektir. Söz konusu kontak lenslerin çifti 20 sent (yaklaşık 80 lira) olup, piliçlerin gözlerine kolaylıkla ve süratle takılıp uyurulabilmektedir. Gagalama zararlarını önlemek için kırmızı kontak lenslerin takılması yanında, gaga uçlarının kesilmesi de ikinci bir önlemdir. Yumurtacı piliçlere takılan kontak lenslerin kırmızı renginin, piliçler üzerinde rahatlatıcı ve yatıştırıcı bir etki yaptığı ve lens takılmış piliçlerin daha fazla yumurta ürettikleri de gözlemler arasındadır.

— Cıvciv çıkarılmak üzere kuluçkaya konan yumurtalar, mavi ışık altında bulunduruldukları zaman daha yüksek oranda cıvciv çıkışı gözlenmiş, buna karşın yeşil ışık altındaki yumurtalardan çıkan cıvcivlerin bedensel bazı kusur ve deformasyona uğrama olasılığının daha yüksek olduğu görülmüştür.

— Beyaz yumurtaların, besleyici değer yönünden, kahverengi yumurtalardan farklı olmadıkları kanıtlanmıştır. Çeşitli yetiştirme yöntemlerinin uygulanması ile mavi, yeşil ve hatta henk beneklerine sahip yumurta yumurtlayan hatların geliştirilmesi mümkün görülmektedir. Diğer taraftan, yumurta sarısının değişik renk tonlarına sahip olması piliçlere yedirilen yemlerle sağlanmaktadır. Özellikle kasaplık (etlik) pi-

liç üretimi için yapılan damızlık hatların geliştirilmesi çalışmalarında, tüy renginin beyaz olarak sabit tutulmasına özen gösterilmektedir. Çünkü, beyaz tüyler yolundukları zaman, piliçin derisi üzerinde görünüşü bozucu koyu pigment lekeleri bırakmamaktadır.

— Tavukçuluk işletmelerinin korkulu rüyası olan Marek hastalığının önlenmesi için, kuluçkaya konan yumurtalardan cıvciv çıkmadan önce yumurta kabuğundan içeriye aşı verilmesi denenmiş, cıvcivlerin kuluçkadan çıktıktan sonra aşılınmalarına kıyasla, çok daha olumlu sonuçlar alınmıştır.

Tavuk etinin, gıda rejiminde bulunanlar başta olmak üzere, insan beslenmesinde iyi bir protein kaynağı olduğunu belirtmek gerekir. Yüz gram tavuk eti yiyen yetişkin bir kişi, günlük protein gereksiniminin % 40'ını, sadece 166 kalori ile almış olmaktadır. Tavuk etindeki vitamin ve iz elementlerin oldukça iyi bir düzeyde oldukları da unutulmamalıdır. Kilo almak istemeyenlerin bilgileri için şunu da belirtelim: Aynı miktarda protein kapsayan dana ve koyun eti 260, domuz eti ise 360 kalorilik bir enerji sağlar. Tavuk eti ve yumurtanın besleyici değeri dikkate alındığında hiç bir çiftlik hayvanının yediği yemlerden, küçük bir alan dahilinde ve kısa bir sürede, bu denli mükemmel ve ekonomik besin maddeleri üretebilme yeteneğine sahip olmadığını, bunun ancak süperpiliçler tarafından gerçekleştirildiğini görmekteyiz. Bunu çok iyi bilen ve birim ürünü ucuza mal edebilen birçok ülkelerde, insanların hayvansal protein gereksiniminin büyük bir bölümü, yumurta ve tavuk eti ile karşılanmaktadır. Örneğin, bu konuda çok ileri bir düzeye erişmiş bulunan ülkelere denilen İsrail'de kişi başına, yılda yaklaşık 400 yumurta ve 30 kg. kadar tavuk eti tüketilmektedir. Bizde ise kişi başına tüketilen yumurta sayısı 65, tavuk eti miktarı ise yalnız 2 kg'dır. Kaldı ki, başta Irak olmak üzere, komşu ve diğer Arap ülkeleri tavuk eti ve yumurta isteminde bulunmaktadırlar. Irak, birkaç yıl önce, muntazam aralıklarda ve 6 ayda teslim edilmek üzere bizden 5.000 ton piliç istemiş, ancak bu rakam bizim için -üretim ve iç tüketimimiz karşısında- oldukça yüksek görüldüğünden dışsattım gerçekleştirilememiştir. Hem iç tüketimin hem de dışsattım ile döviz kazancımızın artırılması için ülkemizde tavukçuluk konusuna gereken önem verilerek ileri ülkelerin, gene ileri mühendisliği ile ortaya koydukları "Süperpiliç"lerin yurdumuzda daha fazla üretimi için bütün önlemlerin alınmasına devam olunmalıdır. ■